

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

તામિલનાડુ વકફ બોર્ડ

વિરુદ્ધ

હથીજા અમ્મલ

ઓગસ્ટ ૧૪, ૨૦૦૧

[એસ. રાજેન્દ્ર બાબુ અને દોરાઈસ્વામી રાજુ, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ધ વકફ એક્ટ, ૧૯૫૪ :

કલમ ૨૭, ૫ અને ૬-વકફ બોર્ડ-કોઈ ચોક્કસ મિલકત વકફ મિલકત છે કે નહીં તેનો નિર્ણય-જાહેરાત અને કબજો-સુપ્રિમ કોર્ટે ઠેરવેલ કે: જો વકફ બોર્ડને કોઈ મિલકત વકફ મિલકત હોવાનું માનવા માટે કારણ હોય, તો તે પોતે માહિતી એકત્ર કરી શકે છે, પૂછપરછ કર્યા પછી, જો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય તો નક્કી કરી શકે છે કે શું કોઈ ચોક્કસ મિલકત વકફ મિલકત છે, અને તે નિર્ણય

સિવિલ કોર્ટ દ્વારા રદ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી આખરી રહેશે-કોઈ ચોક્કસ મિલકત વક્ફ મિલકત છે તે જાહેર કરવા માટે દાવો દાખલ કરવાનો વક્ફ બોર્ડને કોઈ અધિકાર નથી, કારણ કે વક્ફ બોર્ડે અધિનિયમની કલમ ૪, ૫ અને ૬ અથવા ૨૭ ની આવશ્યકતાઓનું પાલન કરવું જોઈએ.

સૈયદ અલી અને અન્ય વિરુદ્ધ એ.પી. વક્ફ બોર્ડ, હૈદરાબાદ અને અન્ય, (૧૯૯૮) ૨ એસ.સી.સી. ૬૪૨ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો.

સિવિલ એપેલેટ જ્યુરિસડિક્શન સિવિલ અપીલ નં. ૯૭૬૮-૯૭૭૬/૧૯૯૫.

એસ.એ. નં. ૪૪૭, ૪૪૮, ૪૪૯, ૪૫૦, ૪૫૧, ૧૮૨૦, ૧૮૨૨ અને ૧૮૨૩/૧૯૮૧ માં મદ્રાસ હાઈકોર્ટના તારીખ ૧૯.૮.૮૮ ના ચુકાદા અને હુકમ પરથી.

શ્રીમતી શોભા અને એસ.કે. મહેતા અપીલકર્તા તરફથી.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ રાજેન્દ્ર બાબુ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

રાજેન્દ્ર બાબુ, ન્યાયમૂર્તિ: અપીલકર્તાએ એવા આધારે નવ દાવા દાખલ કર્યા હતા કે એક કદાકાહુ બાવા સાહિબ મારકાયરે દસ્તાવેજમાં જણાવેલ ઘણા ધર્માદાઓ માટે રજિસ્ટર્ડ દસ્તાવેજ હેઠળ દાવાની મિલકતો સમર્પિત કરી હતી; કે સ્થાપકે પોતે મુતાવક્તી તરીકે નિમણૂક કરી હતી અને ત્યારબાદ તેમના પુત્ર દાઉદ, બેચ મોહિદ્દીન અને તેમના પછી તેમના પરિવારના મેનેજરો (વડાઓ)ને

મિલકતોનું સંચાલન કરવા અને તેની આવકનો ઉપયોગ માત્ર ધાર્મિક અને સખાવતી હેતુઓ માટે કરવા અને વ્યક્તિગત લાભ માટે ન કરવા માટે નિયુક્ત કર્યા હતા; કે દસ્તાવેજમાં સ્થાપકના સામાવાળાઓ દ્વારા થાઈકલની તરફેણમાં સમર્પિત મિલકતોના અલાયદીકરણ અથવા હસ્તાંતરણ અથવા અન્યથા કરવા પર પણ પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હતો; કે બેચ મોહિદ્દીનનું ૧૯૩૫ માં અવસાન થયું અને પાછળ બે પુત્રો અને ત્રણ પુત્રીઓ છોડી ગયા, જેમણે ટ્રસ્ટની મિલકત તેમની વચ્ચે વહેંચી દીધી; કે વકફ બોર્ડની ૧૯૫૪ માં રચના થતાં, સર્વેક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું અને 'ધ વકફ એક્ટ, ૧૯૫૪' [જે હવે પછી 'સદર અધિનિયમ' તરીકે ઉલ્લેખિત છે] ની કલમ ૫(૨) હેઠળ જોગવાઈ મુજબનું એક નોટિફિકેશન ૨૪.૧૨.૧૯૫૮ ના રોજ ગેઝેટમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું હતું કે અપીલકર્તા દ્વારા દાવાની મિલકતનો કબજો પુનઃપ્રાપ્ત કરવા અને ખર્ચ સાથે કબજો સોંપવામાં આવે ત્યાં સુધી ભવિષ્યના મેસ્ને પ્રોફિટ્સ માટે દાવા દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા.

પ્રતિવાદીઓ વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે વકફ બોર્ડ સ્થાપકનું કાનૂની પ્રતિનિધિ નથી; કે પ્રશ્ન હેઠળનો ધર્માદો એ જાહેર વકફ નથી, ધર્માદાઓ માટે ખર્ચ કરવા માટે બહુ ઓછી રકમની જરૂર હતી અને બાકીની આવક માત્ર વારસદારોના લાભ માટે હતી; કે સદર અધિનિયમની કલમ ૫(૨) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ નોટિફિકેશન ગેરકાયદેસર અને અમાન્ય છે; કે દાવાની મિલકત સદર અધિનિયમની કલમ ૫(૨) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ નોટિફિકેશનમાં આવરી લેવામાં આવી નથી; કે દાવાની મિલકત મહેસૂલી

હરાજીમાં ખરીદનારને વેચવામાં આવી હતી અને તેથી, દાવાની મિલકતનું સ્વરૂપ બદલાઈ ગયું હતું; કે તેઓએ પ્રતિકૂળ કબજા દ્વારા માલિકી હક સંપૂર્ણ કરી લીધો હતો; અને કે દાવાઓ સમય મર્યાદાથી નિરાશાજનક રીતે બાધિત છે.

એક સામાન્ય ચુકાદા અને હુકમનામા દ્વારા, ટ્રાયલ કોર્ટે ઠેરવ્યું કે દાવાની મિલકત એ જાહેર વક્ફ છે અને ખાનગી વક્ફ નથી અને સદર અધિનિયમની કલમ ૫(૨) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ તારીખ ૨૪.૧૨.૧૯૫૮ ના નોટિફિકેશનમાં દાવાની મિલકતનો સમાવેશ થતો નથી અને તેથી અપીલકર્તા દાવાની મિલકતનો કબજો પુનઃપ્રાપ્ત કરી શકે નહીં. પ્રથમ એપેલેટ કોર્ટે આ સામાન્ય ચુકાદા અને હુકમનામાની પુષ્ટિ કરી. પ્રથમ એપેલેટ કોર્ટે ઠેરવ્યું કે સદર અધિનિયમની કલમ ૫(૨) હેઠળ યોગ્ય નોટિફિકેશનની ગેરહાજરીમાં કે દાવાની મિલકતો વક્ફ મિલકતો છે, અપીલકર્તા એવા આધારે કબજો પુનઃપ્રાપ્ત કરવાના દાવામાં સફળ થઈ શકે નહીં કે દાવાની મિલકતો સદર અધિનિયમની કલમ ૫(૨) હેઠળ વક્ફ મિલકતો તરીકે નોટિફાઈ કરવામાં આવી છે અને તે નોટિફિકેશન આખરી બની ગયું છે.

પ્રથમ એપેલેટ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા સદર હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવેલી સેકન્ડ અપીલ હાઈકોર્ટે ફગાવી દીધી. હાઈકોર્ટમાં એક પ્રશ્ન ઊભો કરવામાં આવ્યો હતો કે શું દાવાની મિલકતોએ જાહેર વક્ફ મિલકતોનું સ્વરૂપ જાળવી રાખ્યું છે કારણ કે વક્ફ ૧૮૭૯ માં ખૂબ વહેલા બનાવવામાં આવ્યું હતું. અપીલકર્તાનો પોતાનો કેસ એવો હતો કે સમર્પિત કરનારના

વારસદારોએ અજાણ્યા લોકોની તરફેણમાં દાવાની મિલકતોના સંદર્ભમાં વેચાણ દસ્તાવેજ અમલમાં મૂક્યો હતો અને કેટલીક મિલકતો મહેસૂલી હરાજીમાં વેચાણ માટે લાવવામાં આવી હતી અને સામાવાળાઓએ પ્રતિકૂળ કબજા દ્વારા માલિકી હક પ્રિસ્ક્રિપ્શન અંગે પણ દલીલ કરી હતી. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં, હાઇકોર્ટને લાગ્યું કે જ્યાં સુધી સદર અધિનિયમ હેઠળની પ્રક્રિયાને અનુસરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી અપીલકર્તાનો કબજા માટેનો અધિકાર આપી શકાય નહીં.

હવે આપણે સદર અધિનિયમની જોગવાઈઓની તપાસ કરીએ. સદર અધિનિયમની કલમ ૫(૨) હેઠળ કોઈ મિલકતને વક્ફ મિલકત તરીકે નોટિફાઈ કરવામાં આવ્યા પછી, વક્ફ બોર્ડ દ્વારા નોટિફિકેશન પ્રકાશિત કરવામાં આવે તે પછી જ્યારે પણ કોઈ વિવાદ ઊભો થાય ત્યારે સિવિલ કોર્ટ દ્વારા એ નક્કી કરવામાં આવે છે કે કોઈ ચોક્કસ મિલકત વક્ફ મિલકત તરીકે સૂચિમાં ઉલ્લેખિત વક્ફ મિલકત છે કે નહીં. કલમ ૬ આગળ જોગવાઈ કરે છે કે બોર્ડ દ્વારા સૂચિના પ્રકાશનની તારીખથી એક વર્ષની મુદત પૂરી થયા પછી સિવિલ કોર્ટ આવા કોઈ દાવાને ધ્યાનમાં લેશે નહીં. આવો દાવો વક્ફ બોર્ડના કહેવાથી થઈ શકે નહીં. ફરીથી, બોર્ડ પોતે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૭ હેઠળ પ્રદાન કર્યા મુજબ કોઈપણ મિલકત સંબંધિત માહિતી એકત્રિત કરી શકે છે અને નક્કી કરી શકે છે કે કોઈ ચોક્કસ મિલકત વક્ફ મિલકત છે કે નહીં અને તે નિર્ણય આખરી છે સિવાય કે તે સિવિલ કોર્ટ દ્વારા રદ કરવામાં આવે અથવા સુધારવામાં આવે.

જો કોઈ મિલકત અજાણતાં અથવા અન્યથા રહી ગઈ હોય, તો સદર અધિનિયમની કલમ ૨૭ હેઠળ જોગવાઈ કર્યા મુજબ કાર્યવાહી કરવાનું વકફ બોર્ડનું છે. જો વકફ બોર્ડ પાસે એવું માનવા માટે કોઈ કારણ હોય કે કોઈ ચોક્કસ મિલકત વકફ મિલકત છે, તો તે પોતે જ માહિતી એકત્ર કરી શકે છે અને જો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય કે કોઈ ચોક્કસ મિલકત વકફ મિલકત છે કે નહીં, તો તે તેને યોગ્ય લાગે તેવી પૂછપરછ કર્યા પછી પ્રશ્ન નક્કી કરી શકે છે અને સિવિલ કોર્ટ દ્વારા રદ કરવામાં ન આવે અથવા સુધારવામાં ન આવે ત્યાં સુધી વકફ બોર્ડનો આવો નિર્ણય આખરી રહેશે. આ કેસમાં વકફ બોર્ડ દ્વારા આવી કોઈ કાર્યવાહી કરવામાં આવી નથી.

હાઈકોર્ટ એવું ઠેરવવામાં વાજબી છે કે કોઈપણ મિલકત વકફ મિલકત છે તે જાહેર કરવા માટે વકફ બોર્ડને દાવો દાખલ કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી કારણ કે સદર અધિનિયમની યોજના સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે. હાઈકોર્ટને વધુમાં જાણવા મળ્યું કે જ્યાં સુધી અપીલકર્તાનો કોઈપણ મિલકતના માલિકી હક સાથે સંબંધ છે, તેણે સદર અધિનિયમની કલમ ૪, ૫ અને ૬ અથવા ૨૭ ની આવશ્યકતાઓનું પાલન કરવું જોઈએ, જેનો અર્થ એ છે કે જો કોઈપણ મિલકત સદર અધિનિયમની કલમ ૫(૨) હેઠળ આવશ્યકતા મુજબ વકફ મિલકત તરીકે પ્રકાશિત કરવામાં આવી ન હોય અથવા બોર્ડે કલમ ૨૭ હેઠળની વિશેષ સત્તાનો ઉપયોગ કર્યો ન હોય, તો વકફ બોર્ડ જાહેર કરવા અને કબજા માટે દાવો દાખલ કરી શકે નહીં અને તે આધારે પ્રથમ એપેલેટ કોર્ટ દ્વારા પુષ્ટિ કર્યા મુજબ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા હુકમને જાળવી રાખ્યો.

અપીલકર્તા તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રીમતી શોભાએ અમારું ધ્યાન સૈયદ અલી અને અન્ય વિરુદ્ધ એ.પી. વકફ બોર્ડ, હૈદરાબાદ અને અન્ય, (૧૯૯૮) ૨ એસ.સી.સી. ૬૪૨ માં આ કોર્ટના ચુકાદા તરફ દોર્યું; એવી દલીલ કરવા માટે કે વકફ મિલકત એકવાર તે દર્શાવવામાં આવે કે તે મિલકતનું કાયમી સમર્પણ છે અને એકવાર વકફ બન્યા પછી તે હંમેશા વકફ રહેશે ત્યારે વકફ મિલકત તરીકેનું તેનું સ્વરૂપ ક્યારેય ગુમાવી શકે નહીં. આ કેસમાં જે મુદ્દો રજૂ કરવામાં આવ્યો છે તે એ છે કે દાવાની મિલકત વકફ મિલકત છે અને તેથી કબજો માંગવામાં આવ્યો છે. ટ્રાયલ કોર્ટ, પ્રથમ એપેલેટ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટે એકસાથે જે દર્શાવ્યું હતું તે એ છે કે કાયદામાં પ્રદાન કર્યા મુજબ દાવો દાખલ કરતા પહેલા, વકફ બોર્ડ સદર અધિનિયમની કલમ ૪, ૫ અને ૬ અથવા ૨૭ હેઠળ જરૂરી પ્રક્રિયાને અનુસરવી જોઈતી હતી. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા રેકૉર્ડ કરાયેલ હકીકતનું તારણ, અને અપીલમાં પુષ્ટિ કરવામાં આવી છે કે, દાવાની મિલકતોનો સદર અધિનિયમની કલમ ૫(૨) હેઠળ પ્રકાશિત નોટિફિકેશનમાં સમાવેશ થતો નથી અને તેથી, સદર અધિનિયમની કલમ ૨૭ હેઠળ જોગવાઈ કર્યા મુજબ પગલાં લેવા જોઈતા હતા. તે પછી જ અપીલકર્તા દ્વારા કબજા માટેનો દાવો દાખલ કરી શકાયો હોત. આ તારણનો કોઈ જવાબ નથી.

અમને લાગે છે કે હાઈકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા હુકમમાં દખલ કરવા માટે અમારા માટે કોઈ યોગ્ય કારણ નથી. આ અપીલો તદનુસાર ઇગાવી દેવામાં આવે છે. કોઈ ખર્ચ નથી.

અપીલો ફગાવી દેવામાં આવી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.